

Obavy z terorismu a názory na posilování pravomocí zpravodajských služeb

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2004</i>
Otázky:	<i>OB.19, OB.20, OB.21</i>
Termín terénního šetření:	<i>8. – 15. listopadu 2004</i>
Počet respondentů:	<i>1027</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>8. prosince 2004</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V posledních letech zejména v souvislosti s 11. zářím citelně narostl tlak na posílení pravomocí zpravodajských služeb s tím, že je to nezbytné pro boj s mezinárodním terorismem. Rozšiřování pravomocí zpravodajských služeb bývá na druhou stranu kritizováno jako zásah do individuálních občanských práv a svobod. Protože toto téma bylo nastoleno i v ČR, položili jsme k němu již v roce 2001 několik otázek, které jsme nyní s tříletým odstupem zopakovali.

Jednou z otázek, které šetření zjišťovalo, bylo, zda lidé mají strach z možného teroristického útoku v České republice.

Tabulka 1: Obáváte se teroristického útoku v České republice? (%)

	prosinec 2001 ¹	listopad 2004
rozhodně ano	5	9
spíše ano	30	36
spíše ne	42	43
rozhodně ne	4	5
neví	19	7
ANO/NE	35/46	45/48

Podle výsledků, které jsou zachyceny v tabulce 1, 45 % občanů pociťuje obavy z teroristického útoku v České republice, 48 % se naopak nebojí a 7 % na dotaz odpovědělo, že neví. V prosinci 2001 jsme ve výzkumu položili na stejné téma poněkud odlišnou otázku, jejíž výsledky jsou v tabulce 1 rovněž prezentovány. Není sice jasné, zda jsou výsledky obou šetření vzhledem k nestejně formulaci otázky plně srovnatelné, ale lze se domnívat, že alespoň orientační srovnání

¹ V prosinci 2001 byla pokládána poněkud odlišná otázka: „Hrozí, podle Vás, teroristické útoky i v ČR?“

možné je, protože věcný obsah dotazu je v obou případech velmi podobný a použitá škála odpovědí je identická. Z porovnání obou šetření plyne, že oproti roku 2001 výrazně ubylo těch, kdo byli nerozhodní v otázce, zda v ČR hrozí či nehrozí nebezpečí případného teroristického útoku, což se projevilo nárůstem podílu lidí, kteří se takové eventuality obávají. Podíl těch, podle nichž teroristický útok České republiky nehrozí, respektive těch, kteří se teroristického útoku v České republice neobávají, se oproti roku 2001 statisticky významným způsobem nezměnil.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že častěji se teroristického útoku v ČR obávají ženy (50 %) než muži (38 %). Jiné sociodemografické diference se v šetření neobjevily.

Pokud jde o pravomoci zpravodajských služeb, všech dotázaných jsme se zeptali: „Myslíte si, že je nutné rozšiřovat pravomoci českých zpravodajských služeb v souvislosti s bojem proti mezinárodnímu terorismu?“

Tabulka 2: Rozšíření pravomocí zpravodajských služeb (%)

	listopad 2001	listopad 2004
rozhodně ano	22	24
spíše ano	43	38
spíše ne	15	19
rozhodně ne	4	4
neví	16	15
ANO/NE	65/19	62/23

Z výsledků uvedených v tabulce 2 plyne, že více než třipětinová většina respondentů (62 %) je pro rozšíření pravomocí zpravodajských služeb, necelá čtvrtina (23 %) se staví proti a 15 % nemá na věc jasný názor. V porovnání s listopadem 2001 došlo jen k velmi mírnému zvýšení podílu těch, kdo rozšíření pravomocí tajných služeb odmítají.

Jak ukázal podrobnější rozbor výsledků, častěji se proti rozšiřování pravomocí tajných služeb staví lidé, kteří „rozhodně“ nedůvěřují BIS a kteří se neobávají teroristického útoku v České republice. Z hlediska sociodemografických znaků se v šetření žádné významnější rozdíly neprojevovaly.

Následující otázka pak poněkud konkrétněji mapovala přijatelnost či nepřijatelnost některých omezení či zásahů do práv odůvodňovaných potlačováním mezinárodního terorismu: „Se kterými opatřeními v souvislosti s potíráním mezinárodního terorismu byste v oprávněných případech souhlasil?“ Dále viz tabulku 3.

Tabulka 3: Postoj k některým bezpečnostním opatřením (%)

SOUHLASÍ:	rozhodně	spíše	spíše	rozhodně
	ano	ano	ne	ne
se zpřísněním kontroly v letecké přepravě	64	30	2	1
s přísnější kontrolou obchodu, např. s chemikáliemi	62	30	2	1
s kontrolou bankovních převodů	31	41	14	8
s kontrolou elektronické pošty a používání e-mailu	25	40	17	8
se zjišťováním okolností telefonování, kdo, kdy, kam a jak dlouho telefonoval	20	41	19	11

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

Z výsledků vyplývá, že z uvedených opatření by mělo v podstatě všeobecnou podporu zpřísnění kontroly v letecké přepravě a přísnější kontrola obchodu

s rizikovými komoditami z hlediska bezpečnosti, jako jsou např. některé chemikálie. V obou případech byl podíl souhlasících více než 90 %. S kontrolou bankovních převodů by „v oprávněných případech“ souhlasilo již o poznání méně občanů (72 %) a více než pětina z nich se vyjádřila proti. Pro kontrolu elektronické pošty „v oprávněných případech“ se vyslovily asi dvě třetiny lidí, zatímco čtvrtina to odmítla, s monitorováním telefonických hovorů by souhlasili tři z pěti občanů, zatímco 30 % deklarovalo opačný postoj.

Tabulka 4: Souhlas/nesouhlas s některými opatřeními v letech 2001 a 2004 (%)

	11/2001	11/2004
zpřísnění kontroly v letecké přepravě	96/1	94/3
přísnější kontrola obchodu, např. s chemikáliemi	94/3	92/3
kontrola bankovních převodů	77/17	72/22
kontrola elektronické pošty a používání e-mailu	61/27	65/25
zjišťování okolností telefonování, kdo, kdy, kam a jak dlouho telefonoval	47/47	61/30

Pozn.: Podíly odpovědí „rozhodně ano“ + „spíše ano“ a „spíše ne“ + „rozhodně ne“.

V porovnání s listopadem 2001, kdy byla respondentům položena stejná otázka, se výrazně (o 17 procentních bodů) snížil podíl těch, kdo odmítají možnost zjišťování okolností telefonických hovorů, a naopak mírně (o 5 procentních bodů) narostl podíl odmítajících kontrolu bankovních převodů.